

POSTANOWIENIE

8 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 8 listopada 2023 r. w Warszawie
zażalenia M.G. i R.P.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z 21 marca 2023 r., I ACa 1107/22,

w sprawie z powództwa M.G. i R.P.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w G.

o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w zakresie punktu II, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego sądowi
wydającemu orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 8 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, po rozpoznaniu sprawy z powództwa M.G. i R.P. przeciwko Bankowi S.A. w G. o ustalenie i zapłatę: w punkcie pierwszym - zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 15 302,51 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 lipca 2021 r. do dnia zapłaty; w punkcie drugim - zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 45 817,42 franków szwajcarskich z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 lipca 2021 r. do dnia zapłaty; w punkcie trzecim - ustalił, że umowa kredytu nr [...] z 27 maja 2008 r. zawarta pomiędzy M.G. i R.P. a G. S.A (jako poprzednikiem pozwanego Banku S.A.) jest nieważna; w punkcie czwartym - orzekł o kosztach procesu.

Na skutek apelacji pozwanego, wyrokiem z 21 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że w punkcie trzecim oddalił powództwo o ustalenie (punkt I) oraz uchylił zaskarżony wyrok w zakresie punktów pierwszego, drugiego i czwartego i w tej części przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej (punkt II).

Sąd Apelacyjny wskazał, że w realiach sprawy istnieje możliwość eliminacji niedozwolonej części klauzuli indeksacyjnej dotyczącej marży, która nie doprowadzi do upadku umowy w pozostałym zakresie. Podkreślił, że umowa po eliminacji klauzul abuzywnych „minus marża” i „plus marża” nadal zawiera wszystkie elementy konieczne do określenia treści stosunku prawnego. W ocenie Sądu odwoławczego wskaźnikiem, w oparciu o który mógłby zostać przeliczony kredyt, jest kurs średni Narodowego Banku Polskiego. Wobec tego, że Sąd Okręgowy, uznawszy umowę kredytu za nieważną, zaniechał zbadania zasadności i wysokości powództwa w zakresie roszczenia o zapłatę opartego na twierdzeniu, że umowa kredytu wiąże strony po wyeliminowaniu postanowień umownych uznanych za abuzywne, a także zaniechał zbadania abuzywności postanowień umowy kredytu dotyczących obciążenia kredytobiorców opłatą manipulacyjną w celu refinansowania składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał w tym zakresie istoty sprawy.

Powodowie wnieśli zażalenie, w którym zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego w części, tj. w zakresie punktu II. Zarzucili naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez jego zastosowanie i uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji, w sytuacji, gdy nie zaistniała żadna z przesłanek warunkujących możliwość jego zastosowania. Skarżący wnieśli o uchylenie tego wyroku w zaskarżonej części.

Pozwany wniósł o oddalenie zażalenia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia uregulowanego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że zachodzi jedna z przyczyn uzasadniająca uchylenie wyroku

sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, objętych art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Zażalenie nie zmierza do oceny zasadności żądania pozwu ani apelacji, czy merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji. Dokonywana kontrola ma charakter formalny. Zakresem kontroli w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Konsekwencją tego jest ograniczenie dopuszczalnych zarzutów do związanych z kwestionowaniem wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 2 i 4 k.p.c.

Wydanie wyroku kasatoryjnego z powołaniem się na nierozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., jest uzasadnione wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, opiera się na błędnym przyjęciu przez sąd pierwszej instancji przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie, na zaniechaniu zbadania (w ogóle) materialnej podstawy żądania bądź całkowitym pominięciu merytorycznych zarzutów pozwanego (zob. postanowienie SN: z 10 grudnia 2015 r., V CZ 77/15, z 31 sierpnia 2017 r., III PZ 5/17, z 18 listopada 2016 r., I CZ 70/16, z 10 listopada 2016 r., IV CZ 66/16, z 19 października 2016 r., V CZ 58/16, z 20 stycznia 2016 r., V CZ 86/15).

Biorąc pod uwagę treść żądania pozwu, należy uznać, że Sąd pierwszej instancji poczynił stosowne ustalenia faktyczne i rozpoznał istotę sprawy. Jak wynika z akt sprawy, oceniając zasadność powództwa Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe i dokonał wykładni umowy kredytu. W ramach oceny prawnej przyjął, że występujące w umowie klauzule abuzywne pociągały za sobą nieważność umowy, co szeroko uzasadnił. To, że w przekonaniu Sądu Apelacyjnego ocena ta była błędna, nie oznacza, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Dokonanie przez sąd drugiej instancji odmiennej oceny prawnej i związana z tym potrzeba poczynienia dodatkowych ustaleń faktycznych nie upoważnia do zarzucenia sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a wskazuje jedynie, że istota sprawy mogła nie zostać rozpoznana prawidłowo (zob. postanowienie SN z 30 czerwca 2021 r., I CZ 38/21).

Również stwierdzenie przez sąd drugiej instancji konieczności rozstrzygnięcia po raz pierwszy o istotnych w sprawie okolicznościach faktycznych bądź prawnych nie jest tożsame z dopuszczeniem się przez sąd pierwszej instancji uchybienia w postaci nierozpoznania istoty sprawy (zob. postanowienia SN: z 24 lutego 2023 r., III CZ 451/22; z 23 kwietnia 2021 r., V CZ 12/21). W obowiązującym modelu apelacji pełnej, sąd drugiej instancji dysponuje kompetencją do prowadzenia postępowania rozpoznawczego, tak w aspekcie gromadzenia materiału procesowego, jak i oceny prawnej, na równi z sądem pierwszej instancji. Stwierdziwszy braki w zakresie ustaleń faktycznych lub prawnych, Sąd drugiej instancji może dokonać tych ustaleń samodzielnie. Prowadzenie postępowania dowodowego w drugiej instancji, nawet w szerokim zakresie, i dokonanie na jego podstawie samodzielnych ustaleń, nie prowadzi do naruszenia dwuinstancyjnego modelu postępowania sądowego (zob. wyrok TK z 11 marca 2003 r., SK 8/02, oraz postanowienia TK: z 9 listopada 2010 r., Ts 49/10 i z 6 października 2015 r., Ts 52/14).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

a.g.

[ms]